

Kyrkporten

Nr 4 2023

• • • Algutstorp, Lena, Hol, Asklanda och Närke församlingar och EFS Vårgårda • • •

Vårgårda får mitt hjärta att sjunga!

– Jesper, ny kyrkoherde

Biologisk mångfald på kyrkogården

Öppen kyrka Allhelgonahelgen

Musik i kyrkan

Så lev Guds nu

Vi upplever sommaren i Sverige. Det är som en stor Guds gåva med ljus, grönska, värme, bad efter behag o s v. Sommaren är lika med ledighet, sommarlov, möjlighet att ladda sina kroppsliga och andliga batterier, vara tillsammans, uppleva saker som är både välbekanta men också nya.

Vi får leva i Guds eviga nu. Evigheten är som barndomens sommarlov utan slut. Då var det en oändlig tid till skolstarten. Som vuxna vet vi att våra semesterveckor har ett slut.

En glädje är att få starta upp till en ny hösttermin. Där får vi i år lämna några goda medarbetare bakom oss som går vidare i nya kallelser och uppgifter – Jannica Norén och Hanna Rudebrant – och tacka för utmärkta insatser under en kortare eller längre tid. En önskan om Guds rika välsignelse i de kommande uppgifterna.

Jesper Watanen är ny kyrkoherde från den 14 september och Ulla Johansson är ny arbetsledande komminister i Asklanda och Närunga från den 1 oktober. Vi får vid höststarten goda tillfällen att hälsa dem välkomna.

Så får den andra delen av år 2023 också innebära en nystart för oss i Vårgårda pastorat där nya medarbetare betyder nyfikenhet och glädje i vår gemensamma kallelse.

Guds nu är en visshet om att Gud alltid är närvarande i våra planer, ambitioner och arbeten. En visshet om att jag inte trampar min väg på egen hand utan alltid har Jesus som medvandrar. Han som ger liv åt alla mina ambitioner när jag får leva i hans kraftfält

Nu går vi in i mognadens tid: på fält, i trädgårdar, i skog och mark, i våra egna liv. Måtte Gud vara min starka klippa och låta mig få mogna efter hans löfte och att jag får vara öppen för hans Andes förvandlande kraft i mitt liv.

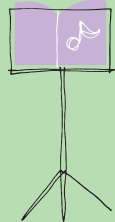
Gud välsigne dig!

Jan Kesker,
Tf. kyrkoherde

Psalmsångsgudstjänst

Onsdagen den 11 okt 19.00 i Kullings-Skövde kyrka
Tillsammans sjunger vi favoritpsalmerna som har önskats efter artikeln i förra nummret av Kyrkporten.
Önska din favoritpsalm genom att skicka ett mail till emma.jenderman@svenskakyrkan.se.

Café

Lördagar 10-12

Kyrkans hus

Musikcafé

23 sep, 21 okt
och 18 nov

Konsert för Världens barn

Lördagen 21 okt 18.00

Närunga kyrka

Anders Sparlund och
Douglas Georgsson framför
musik av Ted Gärdestad

Öppen kyrka - Allhelgonahelgen

Fredagen den 3 nov är kyrkorna öppna i samband med gravsmyckning. Välkommen in för en stilla stund eller en kopp kaffe i gemenskap.

Kullings-Skövde och Algutstorps kyrkor 10.00-12.00, 14.00-18.00
Asklanda, Ornunga och Kvinnestad kyrkor 15.00-18.00
Hol, Siene och Horlas kyrkor 14.00-17.00
Fullestad kyrka 14.00-17.00, Lena kyrka 10.00-18.00
Närunga kyrka 15.00-17.00

Foto: Johannes Frandsen IKON

Anaforakväll

Söndagen 22 okt 17.00

Centrumkyrkan

Rebecka Häll och

Ann-Britt Andersson
berättar i ord och bild om
sin resa till Anafora, en
bibelplats i Egypten

Musik med 11-kaffe

Torsdagar 10.30-11.30

Musik med Anna Homberg

Närunga kyrka 14 sep, 12 okt, 9 nov
Ornunga kyrka 28 sep
Asklanda kyrka 26 okt
Kvinnestad kyrka 23 nov

Lunchmusik

Tisdagar 12-13

Musik med Emma Jenderman

Kullings-Skövde kyrka
5 sep, 3 okt, 7 nov

Vi samarbetar med

Kyrkporten **sensus**

Utgivare: Vårgårda pastorat

Ansvarig utgivare: Jan Kesker

Redaktion: Lovisa Brorson

Anna Hagnell

Foto framsidan: Maria Svensk IKON

Tryck: Risbergs Uddevalla

Reservation för eventuella ändringar

Allt material tillhör Kyrkporten
om annat ej anges

Vi finns på Instagram
och Facebook!

@svenskakyrkanvargarda
www.svenskakyrkan.se/vargarda

September

3 Trettonde söndagen ef. trefaldighet

- 10 Gudstjänst, Ornunga kyrka
- 10 Mässa, Lena kyrka
- 11 Mässa, Algutstorps kyrka
- 15 Cafégudstjänst, Hols församlingshem
- 18 Mässa, Närke kyrka

10 Fjortonde söndagen ef. trefaldighet

- 10 Gudstjänst, Närke kyrka
- 10 Mässa, Lena kyrka
- 11 Mässa, Algutstorps kyrka
- 17 Gudstjänst, Centrumkyrkan
- 18 Mässa, Horla kyrka

17 Femtonde söndagen ef. trefaldighet

- 10 Mässa, Kvinnestad kyrka
- 11 Mässa, Algutstorps kyrka
- 15 Cafégudstjänst, Hols församlingshem

24 Sextonde söndagen ef. trefaldighet

- 11 Högmässa med Kyrkoherdeinstallation
Kullings-Skövde kyrka
- 18 Gudstjänst, Ton och meditation
Närke kyrka

Återkommande

Måndagar

- 9 Måndagsmorgon för män, Kyrkans hus
- 15 Träffpunkt i Hol, ojämna veckor
start 11 sep, Hols församlingshem

Tisdagar

- 10 Tisdagstankar, Kyrkans hus
- 14.30 Samtal & skapande - syförening
ojämna veckor, start 12 sep
Prästgården i Algutstorp
- 18 Mammagrupp, ojämna veckor
start 12 sep, Hols församlingshem
- 18.30 Kairosmässa, Algutstorps kyrka
- 19 Under ytan, Prästgården i Algutstorp

Onsdagar

- 15 Stick- och pratcafé, jämna veckor
start 6 sep, Närke församlingshem

Torsdagar

- 9-13 Öppet hus, Prästgården i Algutstorp
- 10 Arbete i trädgården
Prästgården i Algutstorp
- 10 Vuxen-barn, Närke församlingshem
- 14 Allrummet, Kyrkans hus
- 18.30 Andrumsmässa, Asklanda kyrka

Fredagar

- 10 Fredax och Vuxen-barn, Kyrkans hus
- Asklanda, Hol och Lena församlingshem
- 18 Vesper, Fullestads kyrka, jämna veckor

Oktober

1 Den helige Mikael's dag

- 10 Familjegudstjänst, Närke kyrka
Välkommande av Ulla Johansson, ny komminister
för Närke och Asklanda församlingar.
Utdelning av dopdroppar.
- 10 Mässa, Lena kyrka
- 11 Mässa, Algutstorps kyrka
- 15 Familjegudstjänst, Ornunga kyrka
Välkommande av Ulla Johansson, ny komminister
för Närke och Asklanda församlingar
- 15 Cafégudstjänst, Hols församlingshem

8 Tacksägelsedagen

- 10 Gudstjänst, Närke kyrka
- 11 Familjegudstjänst, Algutstorps kyrka
- 15 Familjegudstjänst, Hols kyrka
Hols kyrkokör medverkar, kyrkkaffe
- 15 Gudstjänst, Fullestads kyrka
Sång av Lenakören
- 17 Gudstjänst, Centrumkyrkan

15 Nittonde söndagen ef. trefaldighet

- 10 Familjegudstjänst, Lena kyrka
Barnkören sjunger
- 11 Mässa, Algutstorps kyrka
- 18 Mässa, Horla kyrka

22 Tjugonde söndagen ef. trefaldighet

- 10 Gudstjänst, Kvinnestad kyrka
- 10 Mässa, Lena kyrka
- 11 Mässa, Algutstorps kyrka
- 17 Gudstjänst, Centrumkyrkan
- 18 Gudstjänst, Siene kyrka

29 Tjugoförsta söndagen ef. trefaldighet

- 10 Ekumenisk gudstjänst, Asklanda kyrka
- 10 Mässa, Lena kyrka
- 11 Mässa, Algutstorps kyrka
- 15 Mässa, Närke församlingshem
- 15 Cafégudstjänst, Hols församlingshem

Allsång på Trevnaden

Onsdagar 14.00
6 sep, 4 okt, 1 nov

Sopplunch 12.00

Andakt 11.45

Lena församlingshem

Torsdagar jämna veckor, start 7 sep

Närke församlingshem

Torsdagar 28 sep, 26 okt, 23 nov

Kyrkans hus

Tisdagar 19 sep, 17 okt, 28 nov

Med reservation för eventuella ändringar. För mer info, se www.svenskakyrkan.se/vargarda

November

4 Alla helgons dag

- 11 Mässa, Algutstorps kyrka
- 15 Minnesgudstjänst, Ornunga kyrka
- 16 Minnesgudstjänst, Lena kyrka
- 18 Minnesgudstjänst, Närke kyrka
- 18 Minnesgudstjänst, Fullestads kyrka

5 Söndagen ef. alla helgons dag

- 11 Gudstjänst, Centrumkyrkan
- 18 Minnesgudstjänst, Kullings-Skövde kyrka
- 18 Minnesgudstjänst, Hols kyrka
Hols kyrkokör & Johanna Berlin cello

12 Tjugotredje söndagen ef. trefaldighet

- 10 Familjegudstjänst, Lena kyrka
- 11 Mässa, Algutstorps kyrka
- 18 Gudstjänst, Närke kyrka
- 18 Gudstjänst, Siene kyrka

19 Söndagen före domssöndagen

- 10 Mässa, Kvinnestads kyrka
- 10 Mässa, Lena kyrka
- 11 Mässa, Algutstorps kyrka
- 15 Gudstjänst, Hols kyrka
- 17 Familjegudstjänst, Centrumkyrkan

26 Domssöndagen

- 10 Mässa, Närke kyrka
- 11 Mässa, Algutstorps kyrka
- 15 Gudstjänst, Asklanda kyrka

Andakt på Kullingshemmet

Lördagar 11.00

9 sep, 7 okt, 25 nov - nattvard

Draget

Sång, musik, dans, drama,
dockteater, andakt och fika
Med barn - för barn och vuxna!

Fredagar 17.00 i Centrumkyrkan

Samling 16.00 för barn som vill medverka
Startar 15 sep, uppehåll 3 nov

Vårgårda får mitt hjärta att sjunga

Jesper Watanen heter pastoratets nye kyrkoherde som börjar sin tjänst den 14 september.

Ekumenik, arbetsklimat och andlig fördjupning är några av hans hjärtefrågor. Han kommer närmast från en prästtjänst i Laholm.

Egentligen skulle familjen Watanen inte flytta från södra Halland just nu. I själva verket är det bara två år sedan de återvände till Sydsverige efter många år i Jämtland. Barnen skulle få närmare till kusiner och släkten. Men när tjänsten som kyrkoherde i Vårgårda blev ledig, kändes det oemotståndligt för Jesper.

– Jag som inte skulle söka nåt utanför pendlingsavstånd! Men jag har följt arbetet med Prästgården och tycker att det är ett fantastiskt spännande ställe, säger Jesper som själv startat grupper med andlig fördjupning i Laholm.

En annan sak som lockar, är den aktiva EFS-föreningen och det ekumeniska samarbetet som pastoratet har. Självt är Jesper uppvuxen inom både Svenska kyrkan, EFS och skåneförankrade Bibeltrogna vänner och har varit ungdomsledare i en missionskyrka. Hustrun Zara är utbildad pingstpastor men har även arbetat som civilanställd kårledare inom Frälsningsarmén.

– Jag uppskattar ekumeniken samtidigt som mina egna rötter är tydligt i Svenska kyrkan. Att få verka i en ekumenisk miljö,

i kyrkliga väckelsebygder, lockar mig så mycket. Annars har jag framförallt bott i kyrkans 'vita fläckar', ler Jesper.

Zara, som jobbar inom PMU, hade besökt Hjulet i Vårgårda tidigare men för Jesper var det första gången när han kom hit i samband med anställningsintervjun.

– Redan då kändes det helt rätt. Jag är inte jättebekant med trakterna men om det är någonstans jag vill flytta, så är det till er!

Jesper gillar när det händer saker och beskriver hur han alltid haft ett driv och gillat entreprenörskap.

– När jag var sju började jag baka muffins och sälja. Och så har det fortsatt...

På gymnasiet startade han och en klasskamrat en datafirma, komplett med butik, webshop, service, skoldistributör och generalagentur för hårdvara. I tre år höll han på innan han bytte bana.

– Det kan vara kul med datorer men jag ville inrikta mig mer på människor. Även om företagandet fortsatte locka. Men jag har lugnat mig sen jag fick barn, säger Jesper och ler igen.

För familjen är viktig. Även om han har ett jobb med många järn i elden handlar det om att prioritera.

– Pastoratet vinner inte något på att jag skulle åsidosätta min familj. Jag har en holistisk syn på livet, där alla delar hör samman.

Så vill också Jesper arbeta tillsammans

med de medarbetare han är chef för, anställda, ideella och förtroendevalda. Han har många strängar på sin lyra och innan han blev präst utbildade han sig dessutom till personalvetare, med avsikt att arbeta med just anställda och ideella inom Svenska kyrkan.

– Då hade det kommit en studie som placerade Svenska kyrkan i botten som arbetsgivare. Det tyckte jag var tragiskt. Vi borde ju snarast vara den bästa arbetsgivaren! Det fantastiska budskap som vi har att predika om, borde också påverka vilka vi är som arbetsgivare. Det är en viktig fråga för mig att se och stötta mina anställda och ideella. Nyligen kom en ny studie som visar att det fortsatt finns mycket kvar att göra. Kyrkan är en komplex organisation, med många utmaningar.

Att ha med sig det analytiska perspektivet har han alltjämt stor nytta av som präst. För de där tankarna som han kanske alltid hade burit på, de om att bli präst, växte lite snabbare än vad han egentligen hade tänkt sig.

– Jag jobbade deltid som barn- och ungdomsledare i en EFS-kyrka och tänkte att jag bara skulle läsa teologi en termin på distans, så att det var avklarat när jag väl började läsa till präst. Men första dagen i skolbänken kände jag att detta var rätt. Det var nu det var dags, fast jag hade tänkt mig det längre fram i livet.

Många bollar i luften har det alltid varit för Jesper och familjen. En av prästutbildningens tuffaste kurser, den i grekiska, kombinerade han med att bli pappa för första gången – och renovera ett hus. Många hus har det blivit sen dess och nu är familjen på jakt efter ett nytt hem att göra till sitt. Kanske på landsbygden, kanske i någon av tätorterna i närheten.

När det var dags för anställningsintervju i Vårgårda tog hela familjen husvagnen upp för att se sig om. Alla behövde känna att det var rätt. Och med stor vana av fjällvandring och andra äventyr ihop med barnen, hamnade de förstås bland annat i Brobackas sköna omgivning – och Nol-

haga berg i Alingsås kändes rent av som Frösöberget. Hemma.

Det första Jesper vill börja med i Vårgårda är att lära känna medarbetarna.

– Jag är bra på att lyssna och tycker att det är väldigt viktigt att göra, innan man sätter av åt nåt håll. Jag vill ta ut riktningen för vårt arbete tillsammans med mina medarbetare.

Men att fatta livsomvälvande beslut, som att flytta från slakten ännu en gång, är inte alltid lätt. En grund i Jespers intresse för andlig fördjupning är traditionen från den ignatianska spiritualiteten. Där finns metoder för urskiljning som Jesper uppskattar. Dem använder han sig av i sitt eget liv och vägleder gärna andra i. När han ska nämna någon som inspirerat honom nämner han faktiskt två Vårgårda

författare, både Magnus Malm och Lise-Lotte J Andersson. En viktig del i beslutet om jobbet var när en vän påminde honom om just ett Liselotte-citat som han själv använt sig av när han var ungdomsledare för många år sedan:

Fråga inte alltid vad världen behöver men vad som får ditt hjärta att sjunga, för vad världen behöver är människor vars hjärtan sjunger.

– Jag hade två jobb som jag valde mellan men när min vän påminde mig om de där orden så var det inte längre ett svårt val. Vårgårda pastorat får mitt hjärta att sjunga.

TEXT: ANNA HAGNELL
FOTO: PRIVAT

Jesper Watanen

Aktuell: Tillträdande kyrkoherde i Vårgårda

Ålder: 40

Familj: Hustru Zara som är pastor, 38, barnen Arild, 9, Tea-Li, 8 och Sander, 4

Ort: Kommer närmast från Laholm, född i skånska Åsljunga utanför Örkelljunga, bott många år i Jämtland.

Utbildning: Många års akademiska studier, förutom prästutbildning och andlig vägledning även personalvetare och enstaka kurser.

Fritid: Familjen gillar friluftsliv av alla de slag; fjällvandring, långfärdsskridskor, skogspromenader och tälta.

Mottagande av ny kyrkoherde

Högmässa med kyrkoherdeinstallation

Söndagen den 24 september kl. 11.00 i Kullings-Skövde kyrka

Biskop Åke Bonnier deltar. Efterföljande kyrklunch i Kyrkans Hus, anmälan senast 18/9 till exp 0322-73700 eller vargarda.pastorat@svenskakyrkan.se

Hallå där...

...Marianne Merin, nyanställd diakon

Marianne Merin är pastoratets nya diakon med fokus på vuxna och äldre. Efter ett karriärbyte från arbetsterapeut blir detta hennes första tjänst som diakon.

Hur känns det inför nya tjänsten?

– Nu är jag sugen på att komma igång efter tre års studier på halvfart. Jag är nyfiken på mycket av det som händer i kyrkans verksamhet och hoppas hitta samverkan med ideella och anställda men också med andra samfund, organisationer och kommunen. Exakt vilka uppgifter jag kommer att ha är inte klart men troligen kommer jag att medverka vid olika dagledigträffar, i samtal och hembesök liksom andakter på äldreboenden.

Vad har du gjort tidigare?

– Jag är legitimerad arbetsterapeut och har i många år arbetat med personer som har fysiska, psykiska och kognitiva funktionsnedsättningar inom psykiatri och LSS. Där har jag även varit projektledare och chef. Dock upplevde jag att det inte fanns plats för existentiella frågor i de sammanhangen, därför tycker jag att det ska bli spännande att arbeta i kyrkan som har det existentiella som sitt 'expertområde'. Redan för tre år sedan gjorde jag församlingspraktik i Vårgårda pastorat, men då var det pandemitider, så nu ser jag fram emot att få arbeta under mer normala omständigheter.

Vem är du utanför ditt arbete?

– Jag bor med min man och vuxna dotter på vår gård i Hemsjö där vi har hästar och höns, men jag växte upp i Tranemo. Jag ägnar mig gärna åt odling, att plocka svamp och ta vara på det som naturen ger i bakning och matlagning. Jag har ett stort intresse för frågor om mänskliga rättigheter och jämställdhet. Det stämmer ju väl överens med den kristna tron och uppdraget som diakon som just handlar om omsorg om medmänniskor. Jag är genuint intresserad av människor och deras erfarenheter!

TEXT: ANNA HAGNELL
FOTO: PRIVAT

Musik i kyrkan

Söndag 17 sep 18.00
Fullestadskyrka
Sång och musik med
Emma Jenderman med flera

Söndag 24 sep 18.00
Siene kyrka
Sång och musik med
Rebeqah Villandt och
Josefin Roos

Lördag 30 sep 18.00
Kullings-Skövde kyrka
En resa med Chopin
Konsertpianisten
Johan Möller Lekemo
spelar kända pianoklassiker
av Frederic Chopin

Söndag 8 okt 18.00
Asklanda kyrka
Asklanda kyrkokör under
ledning av Anna Holmberg

Söndag 15 okt 18.00
Nårunga kyrka
Musik med Nårunga spelmanslag
under ledning av Janne Blom

Konsertpianisten Johan Möller Lekemo spelar kända piano-klassiker av Chopin. Mellan de kända verken berättar Johan om Chopins märkliga och intressanta liv. Johan har blivit tilldelad många stora kulturpriser och är en av de främsta romantiska konsertpianisterna på Sveriges klassiska scener.

Fredagen 3 nov 18.00
Kullings-Skövde kyrka
Vårgårda vokalensemble under
ledning av Emma Jenderman framför
delar av Mozarts Requiem och
annan musik vid slutet av kyrkoåret

Söndag 5 nov 18.00
Asklanda kyrka
Sång och musik till tröst
Anna Holmberg med flera

Lördag 18 nov 18.00
Vårgårda vokalensemble under
ledning av Emma Jenderman framför
delar av Mozarts Requiem och
annan musik vid slutet av kyrkoåret

Söndag 26 nov 18.00
Lena kyrka
Vårgårda Musiksällskap med
flera musiker under ledning av
Nina Ytterdahl

Foto: Privat

Medlemskap – mer än du tror

I Svenska kyrkan finns det plats för dig som tror – eller tvivlar. För dig som längtar efter rättvisa och en bättre värld, som vill sjunga i kör och ha gemenskap.

Nästan alla som lever i Sverige kommer någon gång i sitt liv i kontakt med Svenska kyrkan. Det kan vara när livet känns som bräckligast eller absolut bäst – och allt däremellan. Oavsett när ska mötet med Svenska kyrkan lyfta, stärka och ge hopp. Kyrkan är en plats att vara stolt över.

Du som medlem gör allt möjligt!

Läs mer på;
svenskakyrkan.se/vargarda/medlem-i-svenska-kyrkan

Meddelande om att gravrätten kommer att betraktas som förverkad

Vårgårda pastorat söker gravrättsinnehavare till de gravar på våra kyrkogårdar som saknar innehavare. Enligt begravningslagen skall varje gravplats ha en gravrättsinnehavare. Från den dagen vi satt upp en grön kontaktskylt på gravplatsen pågår sökandet efter en gravrättsinnehavare i två år. Om ingen anhörig kontaktar kyrkogårdsförvaltningen inom denna tid kommer gravrätten att betraktas som förverkad och återgå till upplåtaren. Detta innebär att anhöriga inte längre har gravrätt och att gravvården kan komma att tas

bort och gravplatsen upplåtas för ny gravsättning, tidigast 25 år efter sista gravsättning. Vill anhörig antecknas som gravrättsinnehavare för någon av nedestående gravrätter är det möjligt, då förlängs gravrättstiden med 15 år till en konstand om 100 kr/år = 1500 kr. Om ingen anhörig till de gravsatta i följande gravar kontaktar kyrkogårdsförvaltningen före den 1 oktober 2023 kommer gravrätten för dessa gravplatser som varit kontaktskyltade i 2 år att betraktas som förverkad:

Kyrkogård	Gravnummer	Namn sist gravsatt	År gravsatt
Algutstorp	1 A 66	Karin Maria Helena Östberg	1980
Algutstorp	1 A 44	Oskar Andersson	1974
Algutstorp	1 2 32	Johanna Hagman	1949
Algutstorp	1 2 77,78	Anders Petter Vinqvist	1938
Algutstorp	1 2 130,131	Rut Karin Fransson	1987
Algutstorp	1 3 7	Alfred Larsson	1955
Kullings-Skövde	2 1 421,422	Karl Nordström	1971
Kullings-Skövde	2 1 437,438	Axel Johansson	1980
Kullings-Skövde	2 7 140,141	Rut Hermansson	1996
Landa	4 B 12,13	Teresia Axelsson	1982

Foto: Johannes Frandsen / IKON

Biologisk mångfald på kyrkogården

Kyrkogårdar är platser som betyder mycket för många människor. Varje bygd har sin kyrkogård, formad genom tiderna av dem som bott där. Kyrkogårdarna berättar om bygden och har ett stort kulturvärde, men även ett naturvärde. Naturvärdet kan man också kalla för kyrkogårdens "biologiska kulturarv". Svenska kyrkan har som huvudman för begravningsverksamheten i uppgift att vårda kyrkogårdarnas kulturarv. Idag är det en utmaning för hela världen att bibehålla en rik biologisk mångfald, alla behöver hjälpa till, globalt och lokalt. Över 20 % av alla växt- och djurarter i Sverige

Visste du att..?

- ..de äldsta ekarna på Asklanda kyrkogård är 350-400 år gamla?
- ..kyrktorn är bra boplatser för fladdermöss?
- ..det finns omkring 87 arter av lavar på Algutstorps kyrkogård?

som har bedömts enligt den nationella rödlistan är idag hotade. De småmiljöer som finns på kyrkogårdar kan vara viktiga för många växter och djur, inte minst för sådana som vi inte alltid ser eller tänker så mycket på. Lavar och mossor, insekter och örter. Men även igelkottar, om det finns något ostört hörn med buskar att gömma sig i. Särskilt värdefulla småmiljöer som ofta finns på kyrkogårdar är gamla träd och stenmurar, men också rester av ängsmark. I stora städer, men även i mindre samhällen och ute på landsbygden, förändras landskapet. Snabbt eller långsamt? Ja, man brukar

säga att allting är relativt. Förändringar som verkar långsamma för tvåbenta går kanske ändå för snabbt för en liten orkidé. Även kyrkogårdar förändras. Är du nyfiken på hur en kyrkogård såg ut förr? Besök Ornunga gamla kyrkogård! Förr fanns ängsmark på de flesta kyrkogårdar, men idag är det vanligare att gräsmattor är kortklippta. De flesta större förändringar på kyrkogårdar går dock långsamt. Därför kan ett träd få chansen bli 100 år eller mer. Bra för lavar som växer sakta, kanske bara en eller några millimeter per år, och för fåglar som vill bygga bo. I Vårgårda har vi många kyrkor och kyrkogårdar som har stort kulturvärde men också sina naturvärden.

TEXT: SANDRA MAGNUSSON
FOTO: ALEX GIACOMINI / IKON

